

**CĂN BẢN THUYẾT NHẤT THẾ HỮU BỘ
TỶ NẠI DA**

Hán dịch: Đường Tam Tạng NGHĨA TỊNH
Việt dịch: Tỳ-kheo TÂM HẠNH
(PL 2545 - TL 2001)

TÙY Ý SỰ
(No. 1446)

Một quyển

-ooOoo-

Thành kính dâng lễ đức Thế tôn, Ứng cúng, Chánh biến tri.

Bấy giờ, đức Bạt Già Phạm ở thành Thất La Phiệt, rừng Thệ Đa, vườn Cấp Cô Độc, an cư ba tháng mùa mưa. Có nhiều chúng Bí-sô an cư ở trú xứ khác đều cùng nhau lập một nội quy:

- Các cụ thọ! Chúng ta an cư ba tháng, không nên nói các việc phá giới, phá kiến, phá uy nghi, phi chánh mạng. Nếu thấy cỏ trong nhà xí thiếu và bình lược không có nước thì nên đổ cho đủ và để vào chỗ cũ. Nếu một mình không làm được, nên dùng tay gọi bạn đến cùng làm.

Quy định xong, trở về trú xứ cũ, họ không nói chuyện với nhau.

Sau ba tháng, các Bí-sô tắm và giặt sạch y phục xong, mặc y

mang bát, từ chỗ an cư lần lượt du hành đến thành Thất La Phiệt. Đến nơi, sau khi an trí y bát, rửa chân, họ đến gặp Thế tôn, lay sát chân Phật, ngồi qua một bên.

Theo thường pháp của chư Phật, khi Bí-sô khách đến, đầu tiên thăm hỏi:

- Ông từ đâu đến? Đi đường được an lạc không? An cư ở đâu?

Bí-sô thưa:

- Chúng con an cư ở Thiên Na Bát Đa, vừa từ nơi đó đến đây. An cư nơi đó rất an ổn, hòa hợp; khát thực cũng được dễ dàng. Nhưng chúng Bí-sô chúng con, trong ba tháng an cư tại chỗ đó đều cùng nhau lập một quy định: Trong thời gian an cư không được nói chuyện với nhau - như những điều đã chế định được trình bày ở trên - được sống an ổn, việc khát thực không mệt nhọc.

Phật bảo các Bí-sô:

- Các ông ngu si, không phải là người trí. Tạo sao các ông lập ra chế định phi pháp này, để không nói chuyện với nhau? Khác nào kẻ thù cùng ở chung, cùng ăn chung một nhà? Đây rất là khổ, tại sao các người nói là sống an ổn? Đây là pháp ngoại đạo, đây là pháp ngu si, không phải là chánh pháp giải thoát.

Phật dạy:

- Nay các Bí-sô! Từ nay trở đi, người nào im lặng không nói, bị tội vượt pháp.

Bí-sô an cư xong, Phật dạy:

- Nên thính ba việc: thấy - nghe - nghi. Tác pháp Tùy ý sự.

Sau khi Phật chế, Bí-sô tiến hành ba việc: thấy - nghe - nghi, nhưng không biết phải làm thế nào.

Phật dạy:

- Trước khi tùy ý bảy tám ngày, các Bí-sô cưu trú đến những nơi thôn phườn lân cận phố biển cho các Bí-sô già trẻ và những người chưa thọ cận viên, cùng nhau góp sức đối với việc cúng dường nơi Phật điện, bên tháp đốt hương, treo tràng phan, tất cả việc trang hoàng đều phải làm xong.

Các môn đồ của Ô Ba Đà Da và A Giá Lợi Da đều cùng nhau xếp đặt trang hoàng, quét dọn, dùng cù-ma trát nền, cúng dường Tăng già các món ăn ngon và sữa, tồ.,v.v... tùy lúc bày biện các vật cúng dường.

Các Bí-sô phải thăm hỏi nhau:

"Chúng ta an cư rất an lạc".

Đêm mười bốn bảo người trì kinh, tụng kinh suốt đêm. Sáng sớm mai đúng giờ thích hợp tiến hành Tùy ý sự. Nên làm sớm, đừng để sáng quá.

Vừa khi sáng sớm, nên sai một vị ngũ đức làm người tác Tùy ý cho chúng Tăng. Hoặc một, hai, hay nhiều người, nhưng phải là người có đủ ngũ đức. Nếu trước đó chúng chưa hòa hợp, phải làm cho hòa hợp. Trước đó đã hòa hợp, phải làm cho lạc trú.

Thế nào là năm?

- Ấy là không ái, không nhuế, không bố, không si, đủ khả năng phân biệt các việc tùy ý.

Người nào trái ngược năm đức này, không nên sai.

Người đủ năm đức, nên sai như thế này: trải tòa, đánh kiền chùy, tập họp Tăng già, tác tiền phương tiện, hỏi chúng Tăng đồng ý xong, nên mời lớn:

"Vị tên... có thể vì Tăng già an cư mùa hạ, đem ba việc thấy - nghe - nghi để tiến hành tùy ý không?".

Vị kia đáp:

"Xin vâng".

Thứ đến, một Bí-sô tác bạch, rồi Yết-ma:

- Đại đức Tăng già lắng nghe! Bí sô tên... nay vì Tăng già an cư mùa hạ, làm tùy ý Bí-sô. Nếu thời gian thích hợp đối với Tăng, Tăng đồng ý, Tăng già nay sai vị tên... làm tùy ý Bí-sô. Vị tên... sẽ vì Tăng già an cư mùa hạ, làm tùy ý Bí-sô. Đây là lời tác bạch.

Đại đức Tăng già lắng nghe. Bí sô tên... nay vì Tăng già an cư mùa hạ, làm tùy ý Bí-sô. Nay Tăng già sai vị tên... làm tùy ý Bí-sô. Vị tên... sẽ vì Tăng già an cư mùa hạ, làm tùy ý Bí-sô.

Nếu các cụ thọ đồng ý vị... làm tùy ý Bí-sô, vị... sẽ vì Tăng già an cư mùa hạ làm tùy ý Bí-sô thì im lặng. Nếu không đồng ý thì nói ra.

Tăng già đã đồng ý vị... sẽ vì Tăng già an cư mùa hạ làm tùy ý Bí-sô. Tăng già đã đồng ý vì im lặng. Nay tôi ghi nhận như vậy.

Thế tôn dạy rằng:

- Nay các Bí-sô! Ta chế định những pháp mà vị tùy ý Bí-sô phải làm. Các ông hãy lắng nghe, Ta sẽ nói: Thọ tùy ý Bí-sô nên phân phối cò cho các Bí-sô làm tòa ngồi. Nếu một người tác pháp thọ tùy ý thì từ Thượng tọa làm tùy ý cho đến Hạ tọa. Nếu hai người, thì một người từ Thượng tọa thọ tùy ý. Một người làm với một nửa số chúng trở xuống cho đến người cuối cùng. Nếu sai ba người thì bố trí ba chỗ để làm. Căn cứ theo sự việc này thì rõ. Các Bí-sô đều ngồi trên tòa cò.

Thượng tọa nên tác pháp đơn bạch:

"Đại đức Tăng già lắng nghe. Hôm nay ngày mười lăm, Tăng già tác pháp Tùy ý sự. Nếu thời gian thích hợp đối với Tăng, Tăng đồng ý, nay Tăng già tác pháp tùy ý. Đây là lời tác bạch".

Bí-sô thọ tùy ý nên đến trước Thượng tọa, ngồi xỏm.

Bấy giờ, Thượng tọa và Hạ tọa khác nên trải cò, phân bố đều, tự thân hướng ra phía trước, hai chân chụm lại, chấp hai tay hơi đưa ra trước, nói rằng:

"Cụ thọ ghi nhận cho, hôm nay ngày mười lăm, Tăng già tác tùy ý. Tôi, Bí-sô tên..., ngày mười lăm cũng tác tùy ý. Tôi, Bí-sô tên..., trước Tăng già hướng về Đại đức xin đem ba việc: thấy - nghe - nghi tác pháp tùy ý. Đại đức Tăng già nên nhiếp thọ, giáo huấn tôi, nên nhiều ích từ mãn tôi. Tôi đáng được từ mãn, nguyện thương tưởng đến tôi. Nếu tôi thấy có tội sẽ như lụt sấm hối".

Lần thứ hai, lần thứ ba cũng nói như vậy.

Thọ tùy ý Bí-sô nên nói:

"Rất tốt!".

Vị kia đáp:

"Lành thay!".

Lần lượt như vậy cho đến Hạ tọa cũng nói như vậy.

Người tùy ý cũng hướng về nhau tác pháp tùy ý, nên nói ba lần. Nếu Bí-sô thọ tùy ý hoặc hai, hoặc ba, hoặc bốn người, cho đến nhiều người thì đối thủ với nhau tác pháp. Nếu một người thì tâm niệm tùy ý để làm tùy ý. Sự tác pháp căn cứ theo trên thì rõ.

Sau khi Bí-sô tác pháp xong, thứ đến gọi chúng Bí-sô ni. Từng người đi vào trong chúng, đối trước tùy ý Bí-sô, như pháp của đại Bí-sô mà tác pháp Tùy ý.

Sau đó, gọi Thức-xoa-ma-na, Cầu tịch nam, Cầu tịch nữ đều phải theo thứ lớp, từng người một đối trước Bí-sô ngũ đức tác pháp như ở trước.

Thọ tùy ý Bí-sô đến đứng trước Thượng tọa, bạch như thế này:

"Đại đức, chư muội, hai bộ Tăng già đã tác tùy ý xong".

Hai bộ Tăng già nên xướng lời:

"Lành thay, đã tác pháp Tùy ý! Rất lành thay, đã tác pháp Tùy ý!".

Có xướng lên thì tốt, nếu không xướng bị tội ác tác.

Bí số thọ tùy ý nên bung dao nhỏ, hoặc kim chi, hoặc các tư cụ tạp vật của Sa môn, đứng trước Thượng tọa, nói rằng:

"Đại đức, các vật này được phép trao cho người đã an cư xong làm vật tùy ý thì không? Nếu tại trú xứ này được nhận các lợi vật khác, hòa hợp Tăng già được hòa hợp phân chia không?".

Cả chúng đồng thời đáp:

"Được phép phân".

Nếu làm khác thế này, Tùy ý Bí-sô và đại chúng đều bị tội vượt pháp.

Cụ thọ Ô Ba Ly bạch Phật:

- Thế tôn! Có bao nhiêu trường hợp tác pháp tùy ý?

Phật dạy:

- Có bốn trường hợp.

Một: Phi pháp biệt chúng.
Hai: Phi pháp hòa hợp.
Ba: Như pháp bất hòa hợp.
Bốn: Như pháp hòa hợp.

Phật dạy:

- Nay Ô Ba Ly! Trong bốn trường hợp này thì như pháp hòa hợp là thiện sự, vì pháp này là hòa hợp vậy.

Vào ngày mười lăm, khi tác tùy ý, Thế tôn ngồi trên tòa, ở giữa Tăng già.

Phật bảo các Bí-sô:

- Đã gần hết đêm, tại sao không tùy ý?

Khi ấy, có Bí-sô ở trong chúng, từ chỗ ngồi đứng dậy, chỉnh y về một bên, chấp tay đánh lễ xong, bạch rằng:

- Tại phòng... có Bí-sô cụ trú bị bệnh nặng, rất đau đớn. Vị Bí-sô bệnh này không thể đến tham dự được, không biết phải làm thế nào?

Phật dạy:

- Nên lấy tùy ý dục đem đến đây.

Các Bò tát không biết làm thế nào lấy tùy ý dục đến.

Phật dạy:

- Hoặc một người lấy dục. Một người hay hai, ba, cho đến nhiều người.

Các Bí-sô không biết làm thế nào lấy dục.

Phật dạy:

- Đến bên cạnh Bí-sô bệnh. Bí-sô bệnh ngồi xồm, chấp tay, đầy đủ uy nghi, như pháp trường tịnh để gửi dục.

Bí-sô bệnh thưa rằng:

"Cụ thọ ghi nhận cho: Hôm nay, ngày mười lăm, Tăng già tác tùy ý. Tôi, Bí-sô tên... vào ngày mười lăm cũng tác tùy ý. Tôi, Bí-sô tên... tự trình bày rằng: không có các chứng pháp. Do vì nhân duyên bệnh, với Tăng sự như pháp kia, tôi xin gửi dục. Những điều được nêu ra trong Tăng sự này, xin nói lại cho tôi".

Lần thứ hai, thứ ba cũng nói như vậy.

Nếu gửi dục như vậy thì tốt.

Nếu người bệnh không thể nói được thì biểu hiện hành động bằng thân, cũng thành gửi dục.

Nếu họ không nói được, lại không thể biểu hiện bằng thân nghiệp, thì tất cả Tăng già phải tập hợp đến chỗ người bệnh (để tác pháp tùy ý).

Nếu người bệnh không đến, chúng Tăng không tập hợp đến chỗ người bệnh, vẫn có tác pháp tùy ý. Tác pháp không thành tựu, bị tội vượt pháp.

Phật dạy:

- Nay Ta sẽ vì Bí-sô nhận dục tùy ý, dạy về những pháp phải làm: Bí-sô nhận dục không được chạy nhanh, cho đến như được nói rộng trong pháp trường tịnh.

Bí-sô mang dục tịnh, khi đã đi vào trong chúng, đến bên Thượng tọa, nói. Nếu không như vậy thì đứng bên vị ngồi gần nói cũng được. Nên thưa như thế này:

"Cụ thọ ghi nhận cho, ở tại phòng... có Bí-sô tên... bị bệnh. Hôm nay ngày mười lăm, Tăng già tác pháp tùy ý, Bí-sô tên... ngày mười lăm cũng tác tùy ý. Bí-sô tên... tự trình bày không có các chứng pháp, vì nhân duyên bệnh hoạn nên gửi dục với Tăng sự như pháp. Với sự việc vị kia đã trình bày, tôi xin trình bày lại đây đủ như trên đã nói".

Nếu không làm đúng theo đây, bị tội vượt pháp.

Cụ thọ Ô Ba Ly bạch Thế tôn:

- Đại đức, nếu nhận tùy ý dục xong, đi đến giữa đường bỗng nhiên bị chết thì được thành tựu việc mang dục không?

Phật dạy:

- Không thành, phải lấy dục lại. Đầy đủ như nói rộng trong Bao sai đà.

Cụ thọ Ô Ba Ly bạch Phật:

- Đại đức, nếu có trú xứ chỉ có một Bí-sô ở đó. Đây phải dựa vào đâu để tác pháp tùy ý?

Phật dạy:

- Ngay tại trú xứ mình ở, vị ấy nên quét dọn sạch, sửa sang giới trường, trải tòa. Sau khi làm các việc ấy, tùy theo khả năng, tự tụng ít nhiều bài kinh xong, phải lên đến chỗ cao, nhìn về bốn hướng, xem có Bí-sô đến. Biết họ thanh tịnh, hai ba người thì gọi họ mau đến để cùng nhau tác pháp tùy ý. Trước hết, đối trước Bí-sô khách, tác pháp đối thủ, thưa rằng:

"Cụ thọ ghi nhận cho. Hôm nay ngày mười lăm, là ngày tùy ý. Tôi, Bí-sô tên... cũng vào ngày mười lăm tạm thời thủ trì tùy ý. Nếu sau đây, gặp hòa hợp chúng Tăng, sẽ cùng hòa hợp với chúng kia như pháp tùy ý".

Lần thứ hai, lần thứ ba cũng nói như vậy.

Nếu chúng Tăng ấy đầy đủ túc số nhưng nhiều người ngu si, vô trí thì tác pháp tùy ý cũng không thành tựu. Phải đợi có thiện Bí-sô đến để cùng nhau làm tùy ý.

Nếu không có, nên ngồi tại chỗ của mình tác pháp tâm niệm tùy ý. Nên tâm niệm và miệng nói:

"Hôm nay ngày mười lăm, là ngày tùy ý. Tôi, Bí-sô tên... cũng vào ngày mười lăm tác tâm niệm tùy ý. Nếu sau này có chúng Tăng như pháp, sẽ cùng nhau tùy ý".

Nói ba lần như vậy.

Nếu có một, hai, ba Bí-sô cùng ở chung cũng nên tác pháp đối thủ như trước để làm tùy ý.

Nếu có Tăng bốn người tiến hành tùy ý thì phải tác pháp đối thủ tùy ý, không sai vị ngũ đức làm tùy ý sự.

Nếu đủ Tăng năm người mới đủ Tăng số để tác pháp, nên tác bạch để làm tùy ý sự. Giả như có người bệnh, nên đưa vào trong chúng, không cần phải lấy dục.

Nếu có từ sáu người trở lên, đều phải tác đơn bạch để làm tùy ý. Khi tác tùy ý sự, nếu có người bệnh, phải lấy dục.

Hoặc có Nhất như pháp chỉ trụ tùy ý, nhất thị phi pháp; Tam như pháp, nhất thị phi pháp; Ngũ như pháp, nhất phi pháp.

Thế nào là Nhất như pháp chỉ trụ tùy ý, nhất thị phi pháp?

- Ấy là: nếu chỉ nói qua một lần, tự tiện dừng lại, đây gọi là phi pháp. Nếu thuyết đầy đủ, đây gọi là như pháp tùy ý.

Thế nào là Tam như pháp, nhất thị phi pháp?

- Nói ba lần tùy ý xong mới dừng, đây là như pháp. Chỉ nói một lần rồi dừng lại, gọi là phi pháp.

Thế nào là Ngũ như pháp, nhất phi pháp?

- Trong trường hợp này, một là như pháp, hợp với ba lần thuyết tùy ý. Một lần thuyết tùy ý rồi dừng lại, gọi là phi pháp, chỉ trụ tùy ý. Hoặc có thuyết một lần thành tùy ý, hoặc có hai lần, ba lần thuyết thành tùy ý. Hoặc có khi đại chúng cùng thuyết một lần.

Đây y vào ý nghĩa nào?

- Nhất thiết tùy ý là: Vào ngày mười lăm, nhiều chúng Bí-sô tập hợp một nơi muốn làm tùy ý. Nhưng trong chúng nhiều người bị bệnh nặng. Sợ các Bí-sô bệnh không thể ngồi lâu, do nhân duyên này, Phật dạy thuyết một lần tùy ý.

Lại có nhiều chúng Bí-sô tập hợp lại một nơi làm tùy ý sự, hoặc gặp mưa lớn, hoặc sắp mưa. Khi ấy, các Bí-sô tự nghĩ: "Nếu thuyết ba lần, sợ mưa lớn làm ướt ngựa cạ". Thế nên Phật cho phép thuyết một lần tùy ý.

Lại có nhiều chúng Bí-sô tập hợp lại một nơi, làm tùy ý sự. Tại trú xứ này, nếu có vua đến, cùng với quyến thuộc, hoặc có đại thần cùng thuộc hạ, người trong ngoài thành đều tập hợp đến. Họ đem các thức ăn cùng y vật cúng dường Bí-sô Tăng già, yêu cầu Tăng chú nguyện. Bí-sô chú nguyện suốt đêm rất là mệt nhọc. Thế nên các Bí-sô tự nghĩ: "Vì vua, .v.v... đến bố thí các việc, chú nguyện rất mệt nhọc, sợ đến sáng mai không thể nói ba lần". Do nhân duyên này, cho phép một lần thuyết tùy ý.

Lại nữa, gặp khi tùy ý, nhiều chúng Bí-sô cùng tập hợp muốn tiến hành tùy ý. Trong số này, các Bí-sô thông hiểu Tô-đát-la, Tỳ-nại-da, Ma-thát-lý-ca (Kinh - Luật - Luận) suốt đêm tụng niệm và thuyết pháp. Khi ấy, các Bí-sô đều tự nghĩ: "Các Bí-sô thông hiểu tam tạng này đã tụng niệm và thuyết pháp suốt đêm rất là mệt nhọc; lại sợ trời sáng không thể nói ba lần", nên cho phép nói một lần.

Lại nữa, khi tùy ý, nếu có bốn tránh sự phát sinh, phải đến vị Bí-sô thông hiểu tam tạng, quyết đoán tội ấy. Sau khi đã trừ tội xong, các Bí-sô kia tự nghĩ rằng: "Vị Bí-sô thông hiểu tam tạng kia, suốt đêm dập tắt tránh sự, rất là mệt nhọc; lại sợ trời sáng, nếu thuyết tùy ý ba lần sợ có trở ngại". Do nhân duyên này, cho phép nói một lần tùy ý.

Lại nữa, khi tùy ý, hoặc có các vị vua chỉ huy bốn loại binh đến trú xứ này, gồm voi, ngựa, xe cộ, v.v... Nhà vua kia tức giận, ra lệnh rằng:

"Hãy bắt các Sa môn Thích tử này trói lại, đưa họ đi chăn voi, chăn ngựa. Nay ta bắt họ phải lao dịch những việc tạp vụ". Hoặc nhà vua ra lệnh:

"Hãy bắt lấy Sa môn, đoạt lấy y bát của họ và giết tất cả". Các Bí-sô tự suy nghĩ: "Nếu ta nói ba lần tùy ý, sợ vua sân trách, gây ra việc bất lợi".

Thế nên cho phép tiến hành một lần nói tùy ý.

Nếu khi tùy ý có các loại giặc, hoặc họ phá thành, phá làng xóm, hoặc giết bò dê của người; hoặc giết bò dê lấy máu bôi lên cửa, lên nhà, lên song cửa, làm các việc phi pháp, hoặc báo tin đến gọi các Bí-sô. Bấy giờ, các Bí-sô suy nghĩ: "Nếu ta thuyết tùy ý ba lần, sợ bọn giặc kia phá thành, phá làng xóm và giết bò dê, làm các việc phi pháp. Họ đến gọi ta gây ra việc bất lợi, hoặc đoạt y bát, hoặc giết ta". Do nhân duyên này cho phép tiến hành thuyết tùy ý một lần.

Nếu khi tiến hành tùy ý, ngay tại trú xứ có Bí-sô già không biết gì, nhiều kẻ khạc nhổ, hoặc từ xa đến, đi đường mệt nhọc; hoặc có nữ nhân, hoặc có đồng nữ, hoặc có đấu tranh, không tin trời quý; các quỷ thần ác đến cửa nói rằng:

"Này Sa môn, các người làm những việc bất tịnh, hoặc khạc nhổ trên giường ghế, hoặc trên bị ôi mữa, dưới bị đi tả".

Lại nữa, các thần khiến các Bí-sô mắc quỷ thần bệnh, Bí-sô tự nghĩ: "Nếu ta thuyết tùy ý ba lần, hiện có các nạn làm cho ta không an".

Do đó Phật dạy:

"Cho phép thuyết tùy ý một lần, không phạm".

Nếu các Bí-sô làm Tăng phòng tại trú xứ có thú dữ; hoặc trú xứ này có bà già, người nữ vô trí, đồng nữ, v.v... tính không tinh khiết; các Bí-sô lại làm dơ bản giường ghế, đại tiểu tiện, giặt y đồ để phơi một cách phi pháp, hoặc làm cho quý thân sân hận, khiến cho thú dữ độc ác đến gây tổn hại cho các Bí-sô như là hổ báo, sài lang, gấu, v.v... đến Tăng phường, phòng riêng, trường rào, chỗ ăn, cho đến khắp cả trú xứ đều có các nạn. Các Bí-sô muốn thuyết tùy ý ba lần, sợ tai nạn đến, Phật cho phép thuyết tùy ý một lần.

Nếu có Bí-sô cư trú ở gần trú xứ của rồng, gây nhiều ô uế, hoặc khắc nhỏ nhiều, đại tiểu tiện, nhiều việc bất tịnh... làm rỗng tức giận, rỗng phóng các trùng độc làm thương tổn Bí-sô; hoặc rồng tự đến báo Bí-sô rằng:

"Người ở chỗ ta gây ra nhiều bất tịnh... (như trên) và làm các việc phi pháp".

Bí-sô tự nghĩ: "Nếu ta thuyết tùy ý ba lần, sợ bị nạn với rồng".

Do duyên sự này, Thánh khai cho phép một lần thuyết tùy ý, hoặc cùng đối thuyết một lần.

Trường hợp Tăng phòng ở gần các nhà thể tục, khi Bí-sô muốn tiến hành tùy ý, trong các nhà thể tục này thỉnh linh phát hỏa, lửa cháy lan đến gần Tăng phường. Bí-sô vì sợ bị chết, các nạn về phạm hạnh, hay bị mất y bát, v.v... Nếu thuyết tùy ý ba lần, sợ bị lửa cháy đến. Thế nên cho phép thuyết tùy ý một lần, hoặc cùng đối thuyết tùy ý một lần, không phạm.

Nếu trú xứ của Tăng già gần khe núi lớn. Khi tùy ý, gặp phải mưa lớn, nước lụt đang lên, tràn ngập cả đền vua, nhà cửa, làng xóm, vườn rừng, tràn đến Tăng phòng. Nếu thuyết tùy ý ba lần sợ các Bí-sô gặp phải mạng nạn, y bát nạn, v.v... Vì lý do này, Phật cho phép thuyết tùy ý một lần, hoặc cùng đối thuyết một lượt.

Nếu trú xứ của Bí-sô ở nơi đồng trống xa vắng, có sự khủng bố phát sinh, sợ bị tổn hại thân mạng, v.v.. Các Bí-sô nói với nhau: "Hôm nay ngày mười lăm, là lúc tùy ý. Chúng ta bị tai nạn cấp bách, không thể tùy ý được, nên tự đi tàn, sau này sẽ như pháp tiến hành tùy ý". Nếu có các nhân duyên như vậy đến, đồng thời đi tàn, đều không phạm.

Cụ thọ Ô Ba Ly bạch Phật:

- Nếu có nhiều chúng Bí-sô cùng nhau an cư, chưa mãn an cư lại muốn cùng nhau đi đến nơi khác, nên làm tùy ý trước có được không?

Phật dạy:

- Không được. Nếu vị kia nói: "Nay tôi tạm ngưng tùy ý, sau sẽ tùy ý ở nơi khác". Các Bí-sô nên bảo rằng: "Cụ thọ, chúng ta an cư ở đây, không nên tùy ý nơi khác hay đình tùy ý lại. Phật chế định chúng ta an cư như pháp đã xong, sau phải như pháp thanh tịnh tùy ý".

Ô Ba Ly bạch Phật:

- Nếu Bí-sô nói: "Tôi có duyên sự phải đi, nên làm tùy ý cho tôi, hay đình tùy ý lại, đợi người kia làm xong", được không?

Phật dạy:

- Nay Ô Ba Ly! Đây không thành tùy ý. Nên trả lời vị kia rằng: "Tôi không được phép cùng nhau tùy ý hay đình tùy ý. Phải đợi an cư xong. Phật cho phép chúng ta an cư xong, sau đó như pháp thanh tịnh tùy ý. Không cho phép chúng ta tiến hành bất như pháp tùy ý."

Phật dạy:

- Nay Ô Ba Ly! Như trên đã dạy: người nào không tiến hành đúng pháp này, tiến hành phi pháp, đều bị tội ác tác.

Vào ngày mười lăm, khi tùy ý, Bí-sô bỗng nhiên bị vua hay đại thần bắt giữ, bị giặc hay kẻ thù bắt giữ, chúng Bí-sô ở đó nên đưa tin đến báo với họ rằng:

"Hãy tạm thời cho Bí-sô này về vì có ít duyên sự".

Họ thả về thì tốt. Nếu họ không thả về, chúng Tăng phải kết tiểu cương giới để làm tùy ý. Bí-sô bị bắt kia sau khi được thả ra phải làm tùy ý. Ai không làm đúng, bị tội vượt pháp.

Đến khi tùy ý, nếu Bí-sô nhớ biết có tội, phải đến gặp Bí-sô ở nơi khác tác pháp sám hối, sau đó mới được tác tùy ý. Nếu không phát lộ thuyết tội, cố gượng tác pháp tùy ý, không thành tùy ý, như đã nói rộng trong pháp trường tịnh, cũng đã nói rộng trong thập sự.

Đến khi tùy ý, Bí-sô nhớ biết có tội, muốn phát lộ sám hối. Nếu là tội Ba-la-thị-ca, đại chúng phải tấn xuất người này, sau đó mới tùy ý. Nếu có người phạm tội Tăng-già-phạt-thi-sa, nên tạm thời để tội này lại, tiến hành tùy ý trước, sau đó trị tội. Nếu phạm tội Ba-dật-đề-ca, Ba-la-đê-đê-xá-ni, Đột-sắc-ngật-lý-ca thì trước phải phát lộ sám hối, sau đó mới tác pháp tùy ý.

Đến khi tùy ý, Bí-sô sanh tâm nghi ngờ đối với tội Tha-thắng, không biết phải là phạm tội Tha-thắng hay không. Nếu phạm Tha-thắng-bất-cộng-trú, không còn là Bí-sô. Nếu không phạm phạm Tha-thắng-bất-cộng-trú thì tạm thời để lại sau đó tùy ý.

Khi tùy ý, nếu có Bí-sô phát lộ sám hối hết tội, nếu có Yết-ma đưa người ấy ra thuyết tội thì thuyết tội trước, sau đó tùy ý. Người ấy có Yết-ma xuất tội thì Yết-ma trước, sau đó tùy ý.

Khi tùy ý, có Bí-sô nói với nhau:

"Ông có phạm tội".

Nếu Bí-sô cử tội có thân, khẩu, ý bất thiện, không cần phải nói đến mà nên tùy ý.

Khi tùy ý, có Bí-sô cử tội, trước hết phải quan sát người này có hộ trì thân, khẩu, ý hay không. Nếu người này thân thiện, khẩu bất thiện thì không nên ghi nhận lời nói này, cứ tiến hành tùy ý.

Nếu người này thiện hộ khẩu nhưng thân bất thiện, cũng không ghi nhận lời này. Tuy người này thiện hộ trì thân, nhưng không thông ba tạng, cũng không ghi nhận lời nói này, hãy tiến hành tùy ý.

Khi tùy ý, có Bí-sô cử tội, thiện hộ thân khẩu, có học ba tạng nhưng không biết đúng ý nghĩa, cũng không hiểu rõ sự việc, nên báo vị kia rằng: "Hãy quan sát rõ, kỹ càng, sau đó hãy cho tôi như pháp trừ tội" nên làm tùy ý.

Khi tùy ý, tuy có Bí-sô thiện hộ thân khẩu, có học ba tạng, hiểu rõ ý nghĩa, hiểu rõ sự việc, nhưng tâm bị mê loạn, đến giữa Tăng, pháp nói phi pháp, phi pháp nói là pháp; đúng nói là sai, sai nói là đúng; tuyên bố Tỳ-nại-da là phi Tỳ-nại-da, phi Tỳ-nại-da nói là chân Tỳ-nại-da, đến ngăn tùy ý lại. Tăng già phải hỏi rằng:

"Trong chúng này, ai có tội ấy, lại là tội gì? Là tội Tha-thắng hay Tăng-già-phạt-thi-sa, hay Ba-la-đê-đê-xá-ni, hay Đột-sắc-ngật-lý-đa, là đêm hay ngày, tại đường đi hay bên lề đường, khi đang đi hay khi đang dừng lại, khi đang đứng hay đang ngồi, đang nằm làm hành động này?"

Nếu nói phạm Tha-thắng, không phạm Tăng-tàn, v.v... cho đến ác tác.

Nếu nói phạm Tăng-tàn, không phạm bốn Tha-thắng, v.v... cho đến ác tác.

Nếu nói phạm Ba-dật-đề-ca, không phạm Ba-la-thi-ca cho đến ác tác.

Nếu nói phạm Đề-xá-ni, không phạm bốn Tha-thắng cho đến ác tác.

Nếu nói phạm Đột-sắc-ngật-lý-đa, không phạm Tha-thắng cho đến Đề-xá-ni.

Nếu nói phạm Tha-thắng thứ nhất, không phạm đệ nhị, đệ tam, đệ tứ Tha-thắng cũng như vậy.

Nếu nói phạm đệ nhị Tha-thắng, không phạm đệ nhất cho đến đệ tam, đệ tứ cũng như vậy.

Nếu nói phạm đệ tam Tha-thắng, không phạm đệ nhất, đệ nhị cho đến đệ tứ cũng như vậy.

Nếu nói phạm Tăng-tàn thứ nhất, không phạm thứ hai cho đến thứ mười ba,

Nếu nói phạm Tăng-tàn thứ hai, không phạm thứ nhất, cho đến không phạm thứ mười ba.

Nếu nói phạm Tăng-tàn thứ ba, không phạm thứ nhất, thứ nhì cho đến thứ mười ba.

Như vậy mười ba pháp Tăng-tàn lần lượt từ trên xuống dưới cũng nói như ở trên.

Nếu nói phạm Ba-dật-đề-ca thứ nhất, không phạm thứ hai, cho đến không phạm thứ chín mươi.

Nếu nói phạm thứ hai, không phạm thứ nhất, thứ ba cho đến chín mươi.

Như vậy, chín mươi pháp lần lượt từ trên xuống dưới cũng nói như ở trên.

Nếu nói phạm Ba-la-đề-đề-xá-ni thứ nhất, không phải thứ hai cho đến thứ tư cũng vậy.

Nếu phạm thứ hai, không phạm thứ nhất, thứ ba, thứ tư, đưa ra câu hỏi cũng như vậy.

Nếu nói phạm Đột-sắc-ngật-lý-đa thứ nhất, không phải thứ hai cho đến cuối cùng cũng như vậy.

Nếu nói phạm ban đêm, không phạm ban ngày; hoặc nói phạm ban ngày, không phải ban đêm; hoặc nói trên đường, không phải bên lè; hoặc bên lè, không phải trên đường; hoặc nói khi đi, không phải khi đứng; hoặc nói khi đứng, không phải khi đi; hoặc nói khi đứng, không phải ngồi; hoặc nói khi ngồi, không phải đứng; hoặc nói ngồi, không phải nằm cũng như trên.

Bí-sô này trình bày sự việc như trên, chúng Tăng phải hỏi đầy đủ. Nếu người này trình bày việc sau mâu thuẫn với việc trước, như vậy là không xác định, không được ghi nhận lời nói của người này.

Nếu Tăng già hỏi xong, họ trả lời không mâu thuẫn nhau thì nên hỏi rằng:

"Ngay khi thấy họ phạm, họ biểu hiện tướng gì, phát biểu lời nói gì, hành động với ý thú gì?"

Nếu nói đúng, là phạm Tha-thắng, chúng Tăng phải đuổi người phạm ra rồi mới tác pháp tùy ý.

Nếu nói phạm Tăng-già-phạt-thi-sa thì nên tạm thời để việc này lại, tác pháp tùy ý trước.

Nếu nói phạm Ba-dật-đề-ca, Đề-xá-ni, cho đến Đột-sắc-ngật-lý-đa thì phải phát lộ sám hối trước, sau đó tùy ý.

Đến ngày mười lăm khi tùy ý, nhiều chúng cụ trú Bí-sô tập họp lại một chỗ, đủ năm người trở lên thì tiến hành tùy ý. Trường hợp có một ít Bí-sô cụ trú không tập họp đến, Bí-sô tùy ý tự nghĩ: "Đây có Bí-sô không tập họp đến", do đó họ sinh nghĩ: "Chúng ta không chờ họ đến, vẫn tiến hành tùy ý ngay, không biết có thành không?".

Sau khi nghỉ ngơi như vậy, họ vẫn tùy ý. Sau đó số ít Bí-sô kia đến, chúng Tăng phải tùy ý lại. Người tùy ý trước bị tội vượt pháp, vì phi pháp vậy.

Ngoài ra, như đã trình bày ở phần trường tịnh.

Cụ thọ Ô Ba Ly bạch Phật:

- Đại đức Thế tôn! Có Bí-sô an cư, khi tác pháp tùy ý, hỏi trong chúng này không có người tranh đấu, người gây ồn ào, người ưa chất vấn, người thường đến nhà vua quan, người cảm đoán người khác, người cử tội phi pháp... đến trú xứ này; các Bí-sô trong hiện tiền là người tâm quý thì không có gì phải nói. Nhưng có những người ác ưa tranh đấu đến, không biết phải làm tùy ý như thế nào?

Phật dạy Ô Ba Ly:

- Nếu có người ác như vậy đến đột ngột, nên hai ba người đến tiểu cương giới trường, tự làm tùy ý. Được vậy thì tốt, nếu không được vậy, nên ra đón tiếp họ, đỡ lấy y bát, thăm hỏi với những lời hòa nhã.

Sau khi bố trí cho họ ở trong phòng riêng, hãy cùng nhau gấp làm tùy ý. Được thì tốt, nếu không được, nên để cho họ tắm rửa nếu họ đòi tắm rửa.

Nên sai một người thuyết pháp, khi họ nghe pháp nên gấp làm tùy ý. Được thì tốt, nếu không được nên kết tiểu cương giới để làm trường tịnh.

Bí-sô kia nên hỏi:

"Hôm nay tùy ý, tại sao các người làm trường tịnh?"

Vị kia nên trả lời rằng:

"Quý vị là Bí-sô khách, nên biết rằng chúng tôi là người cụ trú, tự có phép tắc riêng".

Bí-sô khách trả lời:

"Đúng vậy".

Sau đó cùng nhau trường tịnh.

Sau khi trường tịnh, chờ họ đi khỏi, lại cùng nhau hòa họp làm tùy ý riêng.

Có trú xứ khi tùy ý, có Bí-sô bệnh ở trong phòng không đến, không biết phải tác pháp tùy ý như thế nào, nên báo cho họ biết:

"Nếu ai đến được thì nên đến, ai không thể đến được thì đưa dục tùy ý đến", bằng cách sai người đến chỗ Bí-sô bị bệnh, bảo rằng:

"Ông nên đến chỗ tùy ý".

Nếu họ đi được thì tốt, nếu không đi được thì phải dũ dục tùy ý.

Khi tùy ý, có bốn việc xảy ra:

- Hoặc hữu sự vô nhân
- Hoặc hữu nhân vô sự
- Hoặc hữu sự hữu nhân
- Hoặc vô sự vô nhân.

Thế nào là hữu sự vô nhân?

- Khi tùy ý có người không hiểu, bản tánh ngu si, không biết rõ việc tốt, cũng không biết làm việc thiện. Nếu ở gần trú xứ thiên thần hoặc hướng về trú xứ thiên thần, hoặc có phụ nữ và đồng nữ, hoặc chửi mắng thiên thần với những lời ác khẩu, hoặc làm việc bất tịnh, hoặc thiên thần tức giận đến tận cửa chùa nói:

"Này hiền thủ, người đã hành động bất thiện, thật không như pháp! Này các hiền thủ, chẳng lẽ các vị được phép làm những việc như vậy, như vậy... hay sao?"

Nhưng thiên thần không nêu cụ thể tên người có lỗi. Đây gọi là hữu sự vô nhân (có sự không người).

Thế nào là hữu nhân vô sự?

- Khi tùy ý, như nói ở trước, thiên thần tức giận, đến cửa chùa nói rằng: "Này Bí-sô, tên... có phạm lỗi với ta", nhưng không nói là tội lỗi gì cả. Đây gọi là hữu nhân vô sự (có người, không sự)

Thế nào là hữu sự hữu nhân?

- Nghĩa là nói lên tội lỗi cụ thể và tên người phạm. Đây gọi là hữu sự hữu nhân (có sự, có người).

Thế nào là vô nhân vô sự?

- Không có cả hai trường hợp có và không.

Đây gom lại thành bốn trường hợp.

CĂN BẢN THUYẾT NHẤT THỂ HỮU BỘ
TỶ NẠI DA

TÙY Ý SỰ

- Hết -

[Đầu trang](#) | [Mục lục](#) | [Xuất Gia Sự](#) | [An Cư Sự](#) | [Tùy Ý Sự](#) |
[Yết Sĩ Na Y Sự](#) | [Ny Đà Na](#) | [Mục Đặc Ca](#) | [Bí-Sô Giới](#) | [Bí-Sô-Ni Giới](#)

*Chân thành cảm ơn Tỳ kheo Tâm Hạnh, chùa Long Sơn, Nha Trang,
đã gửi tặng bản vi tính (Bình Anson, tháng 2-2002)*

[\[Trở về trang Thư Mục\]](#)
updated: 03-02-2002